

EKONOMIAREN TALAIAN

Kapitalismoaren negozio “nahasiak”

JUAN MARI ARREGI

Azken asteotan, AEBetan poliziak pertsona beltz bat hil ostean sorturiko mobilizazio herrikoia bizitzen ari gara. Arrazismoaren aurkako manifestazioen ondoren, arraza beltzeko pertsonen esklabotzaren eta trafikoaren protagonista izan ziren pertsoneri eskainitako estatuak eraitsi dira. Astekari honek zorrozki eskaini dio gai horri bere azken alea eta *Larrun* gehigarria.

Pertsona beltzen trafikoaren negozioak –kasu honetan Afrikatik Karibera– euskal oligarkiako kideak ere izan ditu protagonista. Esaterako, Neguriko Ybarra familia onuradun handia izan da. Familia horretako kide batzuek negozio hori mantendu zuten XIX. mendean. Bitxia da ikustea beren barne-komunikazioetan salgaiak ez ezagutzeko –esklaboen trafiko–, “681 fardel” eta “600 artile zikin arroa” aipatzen zituztela. Britainiar gerra-armadaren konfiskazioa saihesteko, esklaboak itsasora botatzen zituzten portura iritsi aurretik, eta horrela, itsasertzearaino igeri egingo zuten indartsuenak aukeratzen zituzten.

“Negozio” horretaz idatzi zuen Javier de Ibarra ere, saga horretakoa, *Nosotros los Ybarra* (Gu, ibarratarrok) liburuko 5. eta 6. kapituluetan, eta honela amaitzen du: “Eta horrela amaitu zen ybarratarrek hain negozio nahasietan egin zuten barneratzea”. Gineako Golkoko esklaboen trafiko selektiboa “negozio nahasiak” besterik ez ziren izan? Ybarratarren feudoa ziren Bizkaiko labe garaietan, 1936an armada frankistarentzat eta bere aliatuentzat armak sortzea ere “negozio nahasiak” izan ote ziren?

Kapitalismoa beti izan da basatia, antihumanoa, antisoziala eta baita kriminala ere. Gaur egun aurpegi gizatiarrago batez jantzi nahi duten arren, kapitalismo horrek gako berberetatik erasotzen jarraitzen du eta jarraituko du, etekinik handiena bilatzen. Sistema horretan, helburuak beti justifikatzen ditu baliabideak. ●

ANALISIA

Betikoa

XABIER LETONA BITERI

Azkar ahazten zaigu konfinamendu garaia, eta normalitate zaharrak samur harrapatzen gaitu. Testuinguru horretan egingo dira uztailaren 12ko hauteskundeak eta, seguruenik, jeltzaleek irabaziko dituzte berriz ere. Eta PSerekin gobernatuko dute osterera ere, enegarrenez, berdin da zein formaturekin.

Lau hamarkada horrela. Normalitate zaharraren txapeldunak dira eta euskal herritarren gehiengoari horixe gustatzen zaio: oasiaren patxada eta erosotasuna, hori nondik eta nola eraikitzen den gehiegi pentsatu gabe... edo ezkutututa. Migrazioa, pobrezia, murrizketak, prekarietatea, ingurumenaren eta bizi mailaren gainbehera, Zaldibar... lanpasaren azpira mesedez. Gizarte modernoetan komunikabideen bidez egiten da ezkutatzeko hori, eta alde horretatik, koaliziokideek ondo lotuta dute lotu beharrekoa. Baina beti dago esperantzarako tarteak, zakarraren aireratzea ere hedabideen bidez egiten da eta. Hautu kontua da.

Azkuna estiloak borobil islatzen zuen molde jeltzalea: “Ez pentsatu, zertarako? Utzi guri, guk kudeatuko dugu zuzatig, gu gara kudeatzaile onenak; utzi guri, guk negoziatuko dugu, gu gara negoziatzaile onenak”. Hamaika adibide daude, baina hondakinena iltzatua dut oroimenean, alkateak bilbotarrei zera luzatu zienean: ez zaitezte nahastu gipuzkoarrak bezala, zuek ahaztu eta utzi niri, eramango dut erraustegira eta kito. Eta horrela iritsi gara COVID-19aren sasoiara, non, beti legez, “ongi erantzun dugu, munduko onenen artean gaude”.

Niri ez dagokit botorik ematea EAEn, baina panorama horrekin ezin esan bozka ematea oso erakargarria denik. Nagiak astindu eta hauteskunde kanpaina ere jarraitzen ari naiz apur bat, baina asperdura horretan ez da samurra ilusio handirik piztea.

Ez naiz eremu instituzionala normalitate zaharraren aldekoieparitzearen aldekoa, hori ere ezinbesteko esparrua da aldaketarako, eta erakundeetan ikuspegi horrekin ari denak nahiko meritu du, baina arren, egungo asperdura etsipena bihur ez dadin, ez saldu herritarrei oasizaleen botika bera: esan behar zaio gizarteari ezin garela orain arteko modu xahutzailean bizi, helburua gutxiagorekin baina hobeto bizitzea dela. Ez dakigula hori nola egiten den, baina denon artean egin beharko dugula, komunitatea eta elkartasuna oinarri.

Jeltzaleentzat lehia dogma da oraindik, beti egon behar dugu prest “kanpokoarekin lehiatzeko”, baina lehia hutsetik ezin da komunitaterik sortu. Ez dakit nork esan zuen, baina iparra da: edo saiatzen gara bizitzen pentsatzen dugun moduan, edo azkenean pentsatuko dugu bizi garen moduan. ●